

БОЖЕСТВЕН ПРОИЗХОД НА ЕЗИКА И АЗБУКАТА

Мони Алмалех

В човешката история се дават два отговора на въпроса “Откъде произлиза езика?”.

По-новият отговор е Дарвиновата теория за еволюцията с всички възможни нейни модернизации, отразени в текста на проф. Волфганг Вилдген (В. Вилдген. Четири еволюционни сценария за произхода на езика. – В: *Сборник с избрани доклади от 11-тата Ранноесена школа по семиотика*. НБУ. Издателство на НБУ, „Планета 3”. София, 2006, 149-159.)

По-старият отговор гласи, че Единият Бог е сътворил езика и азбуката. Според тази гледна точка при Сътворението на света първото нещо, което Господ произвежда е светлината (Битие, 1:3), а след това от нея Той сътворява небесата, звездите, слънцето, луната, морето, растенията, животните, човека...

По специално внимание на Сътворението на света се отделя в монотеистичния мистицизъм. Най-старият от всички е юдейският мистицизъм, наричан Кабала.

Кабалата е тайно религиозно-мистично познание, което двадесет и шест века (от XIII в пр. н.е. до XIII в.) е било забранено за записване. Едва в края на XIII в. се появяват първите писмени трактати. През XIV в. те биват преведени и така стартира Християнската Кабала, в която единствената разлика е, че всичко се осмисля с оглед на Светата Троица.

Смята се, че цялото кабалистично познание е предадено от Бог на Мойсей на планината Синай, заедно с „официалното” познание – Петокнижието. Целта на тайното религиозно-мистично познание е пророкът да може да управлява и променя природните закони. Важно изискване е посветеният човек да има особено висока степен на духовна чистота. Това изискване е свързано с почитеността при прилагане на огромната сила, която посветеният човек добива.

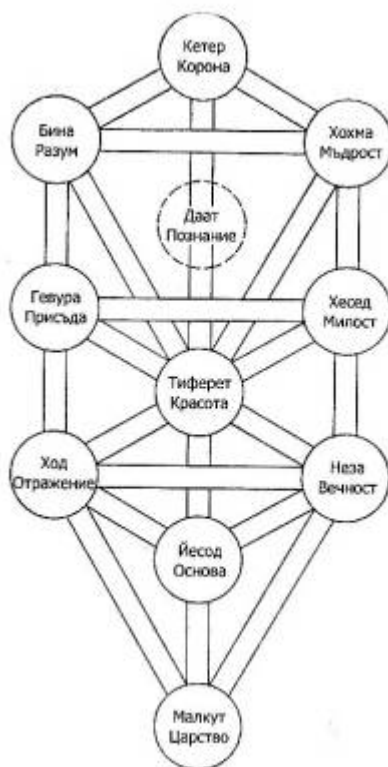
Във високата (философската) кабала се твърди, че при Сътворението Бог излъчва светлината, но не в хаотичен ред. Непознаваемият за човешкото сърце и ум Бог, наричан *Ейн соф* (*Безкрайно*, име, схващано като наречие), взел решение да се саморазкрие чрез Сътворението. Терминът *Безкрайно* (*Ейн соф*) е замислен като наречие, което означава, че Бог действа, но къде и как – не знаем. Единственото, което човекът знае за непознаваемия Бог е, че времето на Неговите действия е *Безкрайно*. По-късно терминът *Ейн соф* за улеснение в живота се схваща като съществително име – *Безкрайност* или *Безкрай*.

Кабалата е вид коментар на текста на Петокнижието, който борави не с рационалистична система, а с медитации, в които образите и цветовете са често явление. Ето как се декодират първите стихове от Библията и сътворяването на светлината (Битие, 1:3) в „Зохар”: “В най-скритата ниша, в един тъмен пламък, вдъхновен от *Ейн соф*, като мъгла, формираща се от неоформеното – затворена в пръстена на тази сфера – нито бяло, нито черно, нито червено, нито зелено, нито някакъв цвят въобще. Едва след като този пламък започнал да добива размер и

пространство, произвел спектралните цветове. От най-вътрешния център на пламъка бликнала навън сила, от която се явили цветовете и бликнала над всички наоколо, скрита в мистериозната секретност на *Ейн соф*.”

Бог излъчил десет първосътворени субстанции, наричани Сефирот, които били направени от светлина. Тези десет сефирот са сътворени в точно определен ред. Най-близо до Непознаваемия Бог (*Ейн соф*) е първата сефира, наричана *Корона* (*Кетер*), след нея е направена втората сефира, наричана *Мъдрост* (*Хохма*), след това е образувана третата сефира, наричана *Разум* (*Бина*), и така – до десетата. Всяка една от сефиротите има поне по едно основно име, където нито името, нито буквите са случайни. Тези десет сефирот са свързани помежду си с двадесет и два канала, също направени от светлина. Всеки един от двадесет и двата канала отговаря на една от буквите от еврейската азбука. Десетте сефирот + двадесет и двата канала са първосътвореният свят, стоящ най-близо до Господ. Той е съотносим с космичките мащаби и измерения, а не с равнището на човека. Невидима е единадесетата сефира, наричана *Познание* (*Даат*).

Цялостта от десет сефирот и двадесет и двата канала има различни имена – *Първосътвореният Човек*, *Дървото на живота*, *Тридесет и двата пътя на мъдростта* и др. Схемата, отразяваща тази структура се дава така:

По-надолу в йерархията на световите се намира светът на архангелите и ангелите, под него е Земята и човешкият свят, а най-долу е адът.

Така “механиката” на Сътворението е, че енергията и всички качества на Бога-отец се материализират под формата на светлина, оформена в структура от десет сефирот и буквите от азбуката, чиято субстанция също е светлина. След това те се трансформират в по-ниските равнища на творението.

Двадесет и двете букви не са буквите, които ние четем или записваме, а са идеите за буквите, които блестят в подходящите цветове, т.е. и буквите са вид

светлина.

По този начин високата кабала представя една лингвистична хипотеза за произхода света и космоса. Излиза, според кабалата, че в основата на всяко сътворено нещо – от камъка до човека, слънцето и звездите – стоят буквите и звуковете, които те обозначават.

Това става като двадесет и двете букви се съчетават в двойки, на принципа на двоичния код. С тази разлика, че дигиталните системи, по които днес получаваме снимки от Марс и са в основата на компютрите, имат само “две букви” – 0 и 1 (00; 01; 10; 11). При Сътворението на света нямаме два, а двадесет и два основни знака, които се съчетават помежду си.

Така космосът, слънцето, земята, човекът са сътворени първо като инженерен план на най-високото равнище, а след това са реализирани в по-ниските равнища. Земята и човекът са свързани чрез друг вид канали с това най-високо, сефиротично равнище.

Според кабалистите езикът иврит не отразява всички възможни съчетания от букви, а само онези от тях, които Господ е решил, че могат да бъдат разкрити на човечеството. При нужда се въвежда ново съчетание или ново значение на някое от известните досега съчетания.

Според тази хипотеза коренът на думата в езика иврит се състои от две букви, а не от три, каквото е днешното разбиране на граматичните. Истината е, че днес около 65 процента от думите в езика иврит имат трибуквен корен. Това означава, че е протекла допълнителна кодировка или допълнително усложняване на творението. От останалите 35 процента около 30 процента са с двубуквени корени и около 5 процента – с четирибуквени корени.

Следващата много важна особеност е, че в ивритската азбука, както и в арабицата, няма букви, които обозначават гласните звукове. Двадесет и двете букви, с които се записва езикът иврит, са букви само за съгласните звукове в езика – б, в, г, д, з, к, л, н, п и пр. Излиза, че светът е бил сътворен само от съгласните звукове в членоразделната човешка реч, но без участието на гласните звукове. Възможно ли е това? – Разбира се, че не. Но защо тогава в азбуката за иврит и арабски няма букви, които са знакове за гласните звукове?

Трябва да се подчертае, че въпреки огромното количество разработки през вековете върху темата за буквите, това е областта, която остава най-загадъчната и най-тайната част от Кабалата. Човек може безпроблемно да си зададе и въпроса “Толкова ли са тъпи евреите и арабите, че не могат да си измислят пет-шест букви за гласните?”. Смисленият отговор на този въпрос е, че не искат, а не, че не могат. А не искат, защото тази част от Сътворението на света (гласните и буквите за тях) трябва да остане най-скритата част.

В интерес на истината липсата на букви за гласните звукове създава множество проблеми. Един основен проблем е опасността от разночетения – една и съща дума да може да се озвучи с различни гласни. Да приведем пример как това би изглеждало в български език. Например съчетанието от съгласни *пкрв* може да се огласи по различни и все правилни начини – *покръв*, *покрив*; съчетанието *спрт* – като *спорт* и като *Спарта* и т.н.

Евреите пишат без никакво указание за гласните звукове близо деветнадесет

века – от 1250 г. пр.н.е., когато Мойсей донася от планината Синай петте книги на Петокнижието, до VII в., когато школата на т.нар. масорети въвежда в употреба “точкуването” (*никуд*), за да има пълна сигурност как се чете една дума. Любопитно е, че в съвременната държава Израел се наблюдава почти пълно завръщане към писането без знаци за гласните – във вестниците, титрите на филмите, административните и банкови писма и пр.

В литературата (теологична и антропологична), създадена през вековете в християнската цивилизация, масово е разпространена критиката, че дейността на масоретите нарушава Божествения произход на текста на Стария завет, защото в свещения текст е внесена човешка дейност. Трябва да се каже, че след находките в Кумран (общината на есеите, намираща се край Мъртво море) бе доказано с археологически находки, че текстът, който ние днес четем, е същият, който са чели и записвали есеите 250 години преди Христа. Въобще археологическите находки от Кумран (1948-1954 г.) промениха представата ни за автентичността на съвременния текст на Стария завет. Например в Кумран бе намерена абсолютно цялата книга на пророк Исаия, от А до Я, и текстът не се различава от масоретския текст, който се ползва и до днес в юдаизма като каноничен текст на Стария завет.

Проблемът с липсата на букви за гласните звукове не отменя участието на гласните звукове в Сътворението на света. Както пише Спиноза, “гласните са душата на езика и на текста”.

Около Божествения произход на езика в християнската цивилизация често е бил задаван въпросът “Кой е езикът на рая?”. Намират се псевдопатриоти из всички нации, които твърдят, че езикът на рая е ту финландски, ту английски, ту немски, ту английски и т.н. Разбира се равините твърдят, че това е иврит. Моето мнение е, че въпросът е некоректно зададен, защото на приказката за рая трябва да се гледа като на кодирана информация за произхода на света. Първият човек, Адам и първата жена, Ева, биват облечени в „дрехи от кожа” от Бог, преди да ги изгони от рая (Изход, 3:24). Така е поставена преграда между човешкия род и Бога. Дотогава между Бог, Адам и Ева е имало пряка комуникация и тя е протичала не чрез някой от говорените на земята езици, а чрез светлина. Потвърждение за това мнение може да се открие в правописа на думите *светлина* и *кожа* на иврит. Ивритската дума *светлина* אור [or] е почти пълен омофон (произнася се еднакво) с ивритската дума *кожа* עור [or].

Въобще еврейската философска кабала обосновава и развива търсенето на скритото съдържание на Петокнижието и на целия Стар завет.

В юдаизма е прието, че има четири основни начина за разглеждане и коментиране на текста на Стария завет:

1. “Пшат” = просто. Планът на обикновения смисъл на текста, който модерните тълкуватели наричат “граматично-историческо тълкуване”;
2. “Ремец” = намек/загатване. Някои специфични признаци на текста се приемат за намекащи за една по-дълбока истина от тази, която се разкрива от недвусмисления смисъл;
3. “Драш” или “Мидраш” = търсене. Креативно се търси в текста връзка с цялата останала Библия, с друга литература или живот с цел да се развие алегорично или проповедническо приложение на текста. Това включва както четене на собствени

мисли в текста, така и извличане от текста на неговото съвременно значение;

4. “Сод” = тайна. Работи се върху числовите стойности на буквите от ивритската азбука, където по традиция числата се записват с букви. Например две думи, чиито букви имат еднакъв краен сбор са добри кандидати за откриване на тайна чрез двойна социологизация на идеите.

В юдаизма, както и в древната гръцка култура и в християнската култура, изградена върху старобългарски език, не е имало писмени знакове, които обозначават числата – цифрите. Числата са били записвани с букви, а не с цифри. Това позволява на текста на Библията да се гледа като на поредица от числови изрази. В Кабалата са разработени 32 начина да бъдат замествани оригиналните букви от оригиналния текст. Тази наука за заместване на оригиналните букви с числовата стойност на думите се нарича *гематрия*. Във високата кабала всеки от тридесет и двата начина за заместване е обоснован теологично и философски. В практическата кабала тази обосновка е прескочена и тогава става дума за окултизъм.

Най-старият известен юдейски кабалистичен текст се нарича „Книга на сътворението” (*Сефер Йецира*). Той е известен по препис от X в. В един от преписите на тази книга има приложение, което представлява блестяща фонетична класификация на звуковете на човешката реч – по начин и по място на учленение. Класификацията по нищо не отстъпва на съвременните фонетични класификации на звуковете. Гематрията по същество е математическа дейност върху езика и правописа. Парадоксално, но факт – мистичните кабалистични медитации са вид коментар на Стария завет, развиващ не само мистични практики, но изработващ чисто рационалистични техники, които в голямата си част са свързани с граматиката – морфология, словообразуване, фонетика.

Новият завет и хипотезата за лингвистичен произход на света

Докато Кабалата изисква цялото това познание да се шушне на ухото на посветения, Новият завет канонизира идеята за лингвистичния произход на света. Апостол Йоан започва своето евангелие със следните твърдения:

1 В началото беше Словото, и Словото беше у Бога, и Бог беше Словото. 2 То беше и начало у Бога. 3 Всичко чрез Него стана, и без Него не стана нито едно от онова, което е станало. 4 В Него имаше живот, и животът беше светлината на човеците. 5 И светлината в мрака свети, и мракът я не обзе. (*Библия сиреч книгите на Свещеното писание на Вехтия и Новия завет*, издава Св. Синод на Българската църква, София, 1991.)

По същество ап. Йоан говори като посветен евреин, какъвто той е, както и всички останали апостоли.

Кабала и семиотика

Семиотиката е наука за знаковите системи, която възниква в XX в. Най-сложната знакова система, която човечеството познава, е езикът. Всъщност стартът на научната област Семиотика е осъществен от Ч. Пърс с анализ на естествения език като знаково явление. Семиотиката има дялове, които са синтаксис, семантика и прагматика. Виждаме, че семиотиката съдържа две области, познати, в

някакъв смисъл, от традиционната граматика – синтаксис и семантика. Прагматиката е по-модерна лингвистична дисциплина, която се занимава с живата комуникация между хората. Друга знакова система е наборът от пътни знаци, които са универсален език за цял свят днес. Тази знакова система включва главно образи, картинки, пиктограми, но също букви, надписи и цветове. Днес добре развита област е зоосемиотиката, която се занимава с езика на животните.

Тридесет и двата начина да бъдат замествани буквите от оригиналния правопис в Библията по същество представлява изграждане на 32 знакови системи, всяка, от които претендира за относителна синонимност на азбуката. Целта е декодиране на тайното съдържание на текста.

В съвременната религиозна и мирянска (секуларна) юдейска мисъл се изказва хипотезата, че Петокнижието и целият Стар завет в своето скрито съдържание описват и Сътворението на света, и цялата човешка история (миналото, настоящето и бъдещето). Всичко това е било създадено в един миг, а след това е било предадено на човечеството на планината Синай. (Майкъл Дроснин. *Библейският код*. „Пергамент“, София, 2005) Тази хипотеза усложнява отношението към библейския текст като код – според нея оригиналният текст трябва да бъде смятан не за двуизмерно произведение, а за триизмерно творение, за холограма. Това води до практическа невъзможност да бъде декодирано успешно скритото съдържание на библейския текст, дори и с помощта всички компютри, обединени в един.

В този смисъл съвременното поле на семиотиката не е никаква новост, защото през вековете философската кабала има „семиотично“ отношение, методи и подходи към своя обект – езика (фонетика, словообразуване, морфология, семантика, текстоизграждане) и правописа на Библията.